

Iste každý človek, i neveriaci, si položí v živote otázku: „Čo je cieľom môjho života? Čo je cieľom všetkých mojich námah a snažení?“ Samozrejme, každý si na túto otázku dá aj vlastnú odpoveď. Pre neveriacich môže byť dosť ťažké odpoveď nájsť, ale možno ani my kresťania si nie vždy celkom jasne uvedomujeme, čo je cieľom nášho života. Preto bude užitočné sa na chvíľu zastaviť a zamyslieť.

Cieľom nášho života nie je spokojný a radostný život na zemi, ani schopnosť veľa a sústredene sa modliť, ba ani schopnosť ohlasovať Boha vo svete. Toto všetko sú len prostriedky alebo sprievodné dary, ale nie cieľ. Cieľom nášho kresťanského života je **zbožštenie** (grécky θεωσις, cirkevnoslovansky obožénije - взбожение). To hovorili mnohí cirkevní otcovia a veľkí svätci.

Zbožstvenie je **úplná premena človeka, pripodobnenie sa Bohu**. Je to účasť človeka na živote presvätej Trojice, na Božej prirodzenosti. Zbožstvenie človeka znamená bytostné zjednotenie a spojenie s Bohom (nie však splynutie v jedno bytie). Znamená to stať sa milosťou tým, čím je Kristus svojou prirodzenosťou. Môžeme hovoriť o akomsi spojení ľudskej prirodzenosti s božskou v nás. Iste, nejde o také spojenie ako v osobe Ježiša Krista. Zbožštenie, príp. zbožstvovanie, je teda prijatie Božieho života, božskej prirodzenosti nami. Neznamená to postaviť človeka na miesto (alebo namiesto) Boha (ako napríklad bolo zvykom v staroveku „zbožšťovať“ vládarov), ale postaviť človeka k Bohu. Zbožstvenie nie je niečo, čo sa raz s nami stane (po smrti), ale niečo, čo sa deje alebo má diať tu a teraz; je to proces, ktorý sa začína už za nášho pozemského života, aby potom vo večnosti dospel k svojej definitívnej dokonalosti.

Zbožstvenie – cieľ nášho života

Napísal Balek Robert

Nedeľa, 28 Február 2010 10:22

Človek pádom do hriechu stratil svoju bytostnú integritu (celistvosť), porušil svoju prirodzenosť, porušil Boží obraz v sebe. Naše bohoslužobné texty často hovoria o obnove človeka, uzdravení (cirkevnoslovansky iscilenije - изцеление – zacelenie), premene, osvietení (prosviščénije - просвѣщение). Táto premena, obnova Božieho obrazu v nás, zbožštenie musí byť cieľom všetkých našich snáh, našich modlitieb – súkromných i spoločných. Ak z chrámu vychádzame takí istí, ako sme vošli, ak zo svätej liturgie odchádzame nezmenení, potom to všetko nemalo význam. Iste, táto premena nie je okamžitá a hlavne okamžite viditeľná, trvá istú dobu (vlastne celý náš život). Premeniť človeka – to je skutočným cieľom každej bohoslužby a každej modlitby. Zbožštenie teda znamená stať sa krásnym, zreteľným a čistým Božím obrazom, živou ikonou Krista vo svete.

Niekedy máme o spáse, ktorú nám Boh chce dať, pomýlený obraz, akoby šlo len o nejaký právny akt odpustenia našej dlžoby voči Bohu, ktorú sme si vyrobili svojím správaním. Spása ale znamená obnovu a premenu tvorstva, nielen odpustenie našich hriechov, ale aj nápravu súčasného stavu, ktorý je dôsledkom hriechu.

Mohli by sme si to priblížiť na nasledovnom obraze. Malý chlapec sa hrá vonku. Pri naháňačke nešťastne spadne, zašpiní sa, roztrhá nové nohavice a navyše si aj poraní koleno. Prichádza domov špinavý, s roztrhanými nohavicami a krvavým kolonom a prosí mamu o odpustenie.

1. Mama ho prijme, odpustí mu a nijako ho nepotresce. A potom, čo mu povie „Odpúšťam Ti,“ ide ďalej variť obed, celá kauza sa tým skončila.

2. Mama ho prijme, odpustí mu, nijako ho nepotresce, ale objíme ho, rýchlo vezme, umyje a ošetrí poranené koleno, dá mu čisté tričko a nové nohavice, hladí ho a zotráva pri ňom, kým sa nedostane zo šoku.

Pravý obraz obnovy, ktorú v nás chce vykonať Svätý Duch, nám dáva druhý scenár. Boh neostáva len pri odpustení trestu a prijatí, ale uzdravuje nás, premieňa a dáva nám novú dôstojnosť. Spása teda znamená naše zacelenie, premenu, zbožštenie; byť spasený znamená mať účasť na živote presvätej Trojice.

Náuka o zbožstvení človeka existuje v cirkvi od prvých storočí. Jej základy môžeme vidieť už v Biblii, v nasledovných úryvkoch. Zo starozákonných textov je najvýraznejší žalm 81, 6-7, ktorý Ježiš cituje farizejom (Jn 10, 34-36): *“I povedal som: Ste bohmi, všetci ste synmi Najvyššieho. Ale aj vy, ako každý človek, umriete, padnete ako každý veľikáš.”*

Slovo boh sa v gréckom preklade Starého zákona viac rás používa aj na označenie napríklad izraelských sudcov. Z Nového zákona vyniká veta z Druhého Petrovho listu:

Napísal Balek Robert
Nedeľa, 28 Február 2010 10:22

“Tým nám daroval (Ježiš Kristus) vzácne a veľmi veľké prisľúbenia, aby ste sa skrze ne stali účastníkmi na božskej prirodzenosti a unikli porušeniu, ...” (2 Pt 1, 4) Okrem nej sa o účasti na Kristovi a jeho svätosti a na Svätom Duchu hovorí aj inde (Hebr 3, 14 ; 6, 4; 12, 10).

U cirkevných otcov by sme našli veľa textov a traktátov o zbožstvení, a to najmä medzi gréckymi otcami. Veľmi známy je výrok svätého Ireneja Lyonského (asi 135-202), ktorý pochádzal zo Smyrny: *„Boh sa stal synom človeka, aby sa človek stal synom Boha.”* A svätý Atanáž Alexandrijský (295-373) hovorí:

„Udelením Svätého Ducha dostávame účasť na Božej prirodzenosti... Preto tí, v ktorých prebýva Duch, sú zbožštení.”

A inde:

„Lebo on sa stal človekom, aby sme sa my stali bohmi.”

Mohli by sme citovať aj mnoho ďalších východných otcov a teológov až do súčasnosti (nižšie ešte zopár citátov uvedieme). Náuka o zbožštení je známa aj v latinskej cirkvi, čo dosvedčuje napríklad tento text sv. Tomáša Akvinského (1226-1274): *„Keďže jednorodný Boží Syn chcel, aby sme mali účasť na jeho božstve, prijal našu prirodzenosť, stal sa človekom, aby ľudí urobil bohmi.“*

Teológia zbožstvenia človeka je základným kameňom teológie východných cirkví. Veľkým obdivovateľom tohto učenia cirkevných otcov bol aj rímsky pápež Ján Pavol II. Osobitne ho odporúča do našej pozornosti v apoštolskom liste *Oriente Lumen* (č. 5 a 6): *„Účasť na trojičnom živote sa uskutočňuje prostredníctvom liturgie a osobitným spôsobom v eucharistii, ktorá je tajomstvom zjednotenia s osláveným Kristovým telom a semenom nesmrteľnosti. Východná teológia prisudzuje celkom osobitné postavenie Svätému Duchu pri zbožšťovaní, a predovšetkým pri sviatostiach: mocou Svätého Ducha, ktorý prebýva v človeku, sa už tu na zemi začína proces zbožšťovania, stvorenie sa premieňa a nastoľuje sa Božie kráľovstvo. Náuka kappadóckych otcov o zbožšťovaní prešla do tradície všetkých východných cirkví a je súčasťou ich spoločného dedičstva. Toto sa dá zhrnúť v myšlienke, ktorú už na konci 2. storočia vyjadril sv. Irenej: Boh sa stal synom človeka, aby sa človek mohol stať synom Boha. Táto teológia zbožštenia ostáva jedným z objavov osobitne vzácnych východnému kresťanskému mysleniu.“* (č. 6) „

Kresťan má cieľ participovať na Božej prirodzenosti skrze zjednotenie sa s tajomstvom svätej Trojice.”

(č. 6) Tento apoštolský list by som si dovoľil považovať za akýsi testament Jána Pavla II. pre nás, východných katolíkov. Asi nie náhodou sa v ňom venuje taká pozornosť teológii zbožstvenia.

Ako teda máme dospieť k nášmu zbožšteniu? V prvom rade treba pripomenúť, že zbožstvenie je dielom Svätého Ducha v nás. Zbožstvenie je jeho darom, nie je výsledkom nášho úsilia, nemôžeme si ho sami „vyrobiť“. Ale naša spolupráca a snaha je samozrejme nevyhnutná. Prvým a najdostupnejším prostriedkom nášho zbožstvenia je **modlitba**. Tá je prístupná pre každého, kdekoľvek a kedykoľvek. Preto Východ kladie taký dôraz na ustavičnú modlitbu, napríklad vo forme tzv. Ježišovej modlitby. Otcovia hovoria, že táto modlitba rozohrieva naše srdcia a naplňa ich Božou láskou, robí nás účastnými na Božej láske a Božom živote. Modlitba samozrejme zahŕňa aj

čítanie Svätého písma

. Ďalšími prostriedkami nášho zbožštenia sú

sväté tajomstvá (sviatosti), pôst, askéza, stráženie srdca, almužna a služba bližným

– teda všetko, čo v nás podporuje a roznečuje lásku. Z týchto prostriedkov sa pristavme pri svätých tajomstvách (sviatostiach).

Krst je prameňom nového života v Kristovi, z ktorého vyviera celý kresťanský život. (KKC 1254) Je vstupnou bránou do života v Duchu, a teda zároveň aj podmienkou, aby sa mohlo uskutočniť naše zbožštenie. Svätý Symeon Nový Teológ (949-1022) hovorí: *„Osobne pre veriaceho človeka počiatok zbožštenia bol daný vo svätom krste vďaka vteleniu Božieho Syna, preto krst je zárukou reálneho zbožštenia človeka.“*

S krstom sa v našej cirkvi udeľuje hneď aj **myropomazanie** a **eucharistia** (tzv. iniciačné sviatosti). Zmyslom myropomazania je, aby bol Svätý Duch činný v našej osobe a pripodobňoval nás Kristovi Pánovi, obnovoval v nás jeho obraz, premieňal nás v Krista. Aj keď v tejto sviatosti dostávame Svätého Ducha najmä pre službu iným, predsa aj pre naše zbožštenie má veľký význam, lebo nás dokonalejšie spája s Cirkvou - Kristovým mystickým telom, dáva nám osobitnú silu Svätého Ducha a zveľaduje jeho dary v nás. (KKC 1303, 1285)

Vrcholom svätých tajomstiev je **eucharistia**, keďže *„účasť na trojičnom živote sa uskutočňuje prostredníctvom liturgie a osobitným spôsobom v eucharistii, ktorá je tajomstvom zjednotenia s osláveným Kristovým telom a semenom nesmrteľnosti.“*

(Orientale Lumen 6)

„Prijímanie Eucharistie prináša ako hlavné ovocie dôverné zjednotenie s Ježišom Kristom. Ved' Pán hovorí: «Kto je moje telo a pije moju krv, ostáva vo mne a ja v ňom» (Jn 6, 56). Život v Kristovi má svoj základ v eucharistickej hostine: «Ako mňa poslal živý Otec a ja žijem z Otca, aj ten, čo mňa je, bude žiť zo mňa» (Jn 6, 57).“

(KKC 1391) Svätý Cyril Alexandrijský (370-444) hovorí:

„Eucharistia úplne premení na svoju kvalitu čiže v nesmrteľnosť toho, kto sa jej stáva účastným. Ako voda ohrievaná v kotli preberá vlastnosti ohňa, tak aj my skrze zmiešanie s pravým Životom strácame svoju prirodzenú slabosť a premieňame sa v Život.“

Krásne to vystihuje aj sedalen z 8. hlasu v stredu na utierni:

Zbožstvenie – cieľ nášho života

Napísal Balek Robert

Nedeľa, 28 Február 2010 10:22

„Drevo v Edene prinieslo kedysi horkosť, z dreva kríža však vyrástol sladký život, lebo Adam, keď jedol, spôsobil si porušenie, my však, keď sa sýtíme Kristovým telom, sme oživovaní a tajomne zbožšťovaní, prijímajúc večné Božie kráľovstvo. Preto s vierou voláme: Sláva, Slovo, tvojmu utrpeniu.“

Mohli by sme ešte mnoho popísať aj o ďalších svätých tajomstvách (sviatostiach) a ich význame pre cieľ nášho života, naše zbožštenie. Spomenieme už len tajomstvo svätej **spovede**, v ktorej sa obnovuje naše priateľstvo, spoločenstvo s Bohom, bez ktorého je naše zbožštenie nemožné. Svätý Duch obnovuje a uzdravuje (csl. iscíl'ájet - изцэляетъ) naše vnútro, obnovuje našu ľudskú prirodzenosť do pôvodného stavu pred pádom. Sv. Symeon Nový Teológ hovorí: *„Zbožštenie sa dosahuje prostredníctvom pokánia a prijímania zbožšteného Kristovho Tela.“*

Teológia zbožstvenia je jadrom celej našej kresťanskej spirituality. Zbožstvenie je cieľom nášho kresťanského života. Nestrácajme teda zo zreteľa svoj cieľ a snažme sa, aby Svätý Duch mohol v nás pôsobiť a premieňať nás, obnovovať Boží obraz v nás. Kiež by sme mali všetci čím dokonalejšiu účasť na živote presvätej Trojice už teraz tu na zemi a potom neskôr aj dokonale v nebi.

Andrej Škoviera

Zdroj: krátené z www.grkat.nfo.sk